

entrevista

«Soc mestra i em sento mestra, però la política em va complicar la vida»

Text > **JORDI GRAU**

Fotos > **CLAUDI VALENTÍ**

Irene Rigau (Banyoles, 1951) és mestra, professora de secundària, inspectora d'Ensenyament i psicòloga, i ha impartit classes a la universitat, però se sent mestra, ofici al qual va decidir dedicar la seva vida, tot i que els anys la van portar a ser mestra de mestres i una de les persones que més han influït en el món de l'educació al país. Va ser la primera dona que va exercir de cap d'uns serveis territorials, els d'Ensenyament a Girona, el 1982; ha estat diputada al Parlament de Catalunya del 2003 al 2017; consellera de Benestar i Família amb Jordi Pujol, i d'Ensenyament amb Artur Mas. El desembre va acabar la seva inhabilitació per haver posat les urnes a la consulta del 9-N, a la qual va ser condemnada juntament amb el president Artur Mas i la vicepresidenta Joana Ortega.

Irene Rigau i Oliver, mestra per damunt de tot

Nascuda a Banyoles fa seixanta-vuit anys, Irene Rigau i Oliver exerceix de banyolina, per sentiment; de gironina, perquè hi va viure molts anys i té un lligam amb la ciutat, i de ribetana, per convicció i perquè hi està empadronada arran del seu matrimoni el 1990 amb el polític i empresari Salvador Carrera i Comes. Viu entre Ribes de Freser i Barcelona. És, dels nou polítics gironins que han exercit de consellers, la que es va mantenir més anys en el govern de la Generalitat: nou.

Qui és Irene Rigau?

Soc una mestra, em sento mestra, i tot i que també soc llicenciada en psicologia i administració pública per ESADE, m'agrada definir-me com a mestra. Vaig néixer a Banyoles —el meu pare n'era el cronista oficial— i em sento deutora de les característiques educadores del tipus de família en què vaig créixer, que m'han estat molt útils al llarg de tota la vida. De fet, quan com a consellera anava a Banyoles, era la filla d'en Rigau. I com a mestra, i mitjançant la defensa de la llengua a l'escola i la recuperació de l'autogovern, vaig quedar implicada en el món de la política.

Com va començar tot?

Promovíem l'escola catalana mitjançant el Moviment de Mestres per una escola pública a Catalunya i l'organització de les escoles d'estiu. I fent aquesta acció sociopolítica va ser quan em van demanar que em comprometés. Amb la perspectiva del temps, va ser una aposta arriscada del conseller Guitart, perquè l'any 1982 vaig ser la primera dona cap d'uns serveis territorials. Sempre recordaré una crònica de Félix Bouso Mares a *Los Sitios*, que deia: «Será una buena delegada porque ha sido una buena maestra». Això em va donar seguretat.

No us havíeu proposat fer política.

M'havia proposat dos objectius a la vida per quan arribés als trenta anys: tenir fills, que desgraciadament no vaig poder tenir, i és una cosa que accepto que m'ha marcat la vida. I l'altra, tenir plaça definitiva de mestra a Girona. Als trenta anys tenia la plaça al parvulari de l'Escola Migdia de Girona i formava els nous mestres a la universitat. Era la combinació ideal: escola i universitat, i vida gironina. A mi la política em va complicar la vida!

>> Irene Rigau darrere d'Antoni Domènech, el 1979, durant la VI Escola d'Estiu a Girona. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. AUTOR DESCONEGUT.)

>> Rigau saluda Carles Puigdemont, llavors alcalde de Girona, el març de 2014. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. AUTOR DESCONEGUT.)

>> Col·locació, l'abril del 2002, de la primera pedra de la residència per a persones afectades de paràlisi cerebral al barri de Sant Ponç de Girona. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. TXUS SARTORIO.)

Em fa l'efecte que us sentiu mestra de mestres.

M'agrada molt. Poder incidir en el creixement d'una persona i alhora en la millora de la societat, que és el que permet l'acció educativa, per a mi és molt rellevant. He cobert tot l'arc, des del parvulari fins a la universitat, presencial i a distància, perquè també vaig ser professora a la UOC. I des de l'Administració he pogut supervisar, fer l'ordenació curricular, la formació dels mestres, la participació de la comunitat educativa des del Consell Escolar de Catalunya, i amb el doctor Laporte vaig estar set anys a Universitats amb la programació universitària. Vaig viure les campanades que van celebrar la creació de la Universitat de Girona.

Com són els vostres primers contactes polítics?

El meu primer encàrrec polític va venir de la Diputació. Joan Saqués, atès el creixement de les escoles d'adults municipals que la democràcia havia portat, va demanar a la Generalitat provisional, la del president Tarradellas, que designessin algú. I Paco Noy, que era el director general d'Ensenyament, amb Pere Pi-Sunyer de conseller i Joan Guitart de secretari general, va pensar en mi. Participant en la coordinació de les escoles d'estiu i formant part del Consell d'Ensenyament reinstaurat, vaig començar a moure'm pels despatxos, on em coneixien com «aquella noia de Girona». Saqués, un gran patriota, em va presentar com la representant de la Generalitat davant dels ajuntaments, que em van acollir molt bé i em van respectar molt. Curiosament, en aquella època encara depeníem del Minis-

teri, i l'inspector que hi havia em preguntava què hi feia jo allà, si havia de ser a l'escola. Jo em pagava una substituta i li feia veure que els temps estaven canviant. Vaig agrair molt a Paco Noy (que després, entre altres coses, va ser director de *La Vanguardia*) la confiança que em va fer. I cal recordar que Noy va ser qui va fitjar Josep Pallach per crear la Facultat d'Educació de la Universitat Autònoma, i la delegació de l'ICE a Girona. En som deutors, de Pallach i de Noy, que va dissenyar la política educativa durant la Generalitat provisional.

Arriben les primeres eleccions al Parlament i guanya Pujol.

Guanya Convergència i aquella conselleria que havia estat en mans de Joan Guitart, que procedia d'Esquerra Democràtica, la família de Trias Fargas ja integrada a Convergència. Guitart d'entrada nomena Lluís Busquets i Dalmau. Jo llavors ja era inspectora i quan poc temps després el senyor Busquets va decidir tornar a Barcelona, van pensar en mi, cosa que em va canviar la vida.

Vós éreu considerada molt d'esquerres.

Diguem que sí. En els últims anys del franquisme et convidaven a moltes reunions, i jo vaig rebre una invitació doble. A Montserrat es fundava una nova força política, i a Girona venien a informar-nos de Convergència Socialista. I vaig decidir anar a la reu-

nió de Vilanna, on es va constituir el grup de Convergència Socialista de Girona. Em va semblar que era una manera de participar en la lluita antifranquista i m'hi vaig afegir. El que va fer que m'allunyés d'aquest sector van ser les seves crítiques a Josep Pallach. Hi havia un antipallaquisme molt fort a la Convergència Socialista i el que va ser després el PSC-Congrés, on jo mai no vaig estar.

I admiràveu Pallach.

Sí, admirava Pallach, ja que era alumna seva i a la universitat ens ajudava i emparava, i em sentia molt còmoda amb la seva manera de pensar i viure l'educació. Vaig decidir que quan es morís Franco deixaria aquella militància. I així va ser. Però sí que és veritat que jo venia d'aquella òrbita socialista, tot i que discrepava de l'autogestió i de la seva posició anticlerical. Però vaig quedar marcada. Era una mestra del sector públic i defensava l'ensenyament públic. I quan el PSOE va regular la concertació escolar vaig assumir el model mixt.

Ser la primera dona cap dels Serveis Territorials us va suposar un problema?

Ah, el sostre de vidre de les dones! Quan el conseller Guitart l'any 1982 em va demanar que fos cap dels Serveis Territorials, el primer que li vaig dir va ser: això ho farà millor el meu marit. Però el conseller em va desarmar. Em va dir que tenia entès que sí, que el meu

«Quan em van proposar ser cap dels Serveis Territorials, li vaig dir al conseller que ho faria millor el meu marit»

participar en la lluita antifranquista i m'hi vaig afegir. El que va fer que m'allunyés d'aquest sector van ser les seves crítiques a Josep

Pallach. Hi havia un antipallaquisme molt fort a la Convergència Socialista i el que va ser després el PSC-Congrés, on jo mai no vaig estar.

I admiràveu Pallach.

Sí, admirava Pallach, ja que era alumna seva i a la universitat ens ajudava i emparava, i em sentia molt còmoda amb la seva manera de pensar i viure l'educació. Vaig decidir que quan es morís Franco deixaria aquella militància. I així va ser. Però sí que és veritat que jo venia d'aquella òrbita socialista, tot i que discrepava de l'autogestió i de la seva posició anticlerical. Però vaig quedar marcada. Era una mestra del sector públic i defensava l'ensenyament públic. I quan el PSOE va regular la concertació escolar vaig assumir el model mixt.

Ser la primera dona cap dels Serveis Territorials us va suposar un problema?

Ah, el sostre de vidre de les dones! Quan el conseller Guitart l'any 1982 em va demanar que fos cap dels Serveis Territorials, el primer que li vaig dir va ser: això ho farà millor el meu marit. Però el conseller em va desarmar. Em va dir que tenia entès que sí, que el meu

marit ho podia fer i que de fet era en una llista de tres noms. Però que el primer nom era el meu. Em va costar molt decidir-me, però al final vaig acceptar.

Vau tenir algun problema pel fet de ser dona?

A la primera reunió amb un alcalde, jo amb trenta-un anys i ell ja veterà, vam parlar molt, i al final ell em va dir: «Ja ens entendrem, eh, nena?!». I el vaig quadrar: «Senyora Rigau, si us plau». I vaig anar a comprar-me uns vestits jaqueta per semblar més gran!

La gent convergent no us considerava dels seus.

Ara no és el cas i potser pot costar d'entendre. He estat de l'executiva i fins i tot presidenta al Consell Nacional. Quan el 1984 va tornar a guanyar Convergència, vaig sortir a la portada d'*El Punt*. Me'n va avisar Quim Nadal, que sempre és el que s'assabenta primer de tot. Els nous diputats de CiU demanaven el meu cessament, per ser d'esquerres i per estar casada amb Joan Puigbert, que era del PSC. De fet, els dos érem independents. Jo em vaig comprometre el 1982 com a cap dels Serveis, pocs dies abans de guanyar a l'Estat Felipe González, i al cap

d'uns mesos, Joan Puigbert va entrar a l'Ajuntament de Girona com a independent pel PSC. Això, a la militància de Convergència i especialment a la d'Unió, no els agradava. I persones com López de Lerma i altres van demanar de manera reiterada el meu cessament. Un dia li vaig dir al president Pujol que si el fet que el meu marit fos regidor a l'Ajuntament de Girona pel PSC havia de ser un problema, em destituís. I el president em va dir que m'havien fitxat primer a mi.

De fet, vau ser independent fins als anys noranta...

Mai ningú m'ho va demanar, que em fes militant. I mira que després a Barcelona vaig estar amb Maria Rúbies al Consell Escolar de Catalunya, amb el doctor Laporte com a subdirectora de Formació del Professorat, on vaig patir una altra sacsejada de la militància perquè deien que era massa *progre*, però el conseller i el president Pujol em van defensar sempre. I Xavier Soy, el delegat de la Generalitat a Girona; Arcadi Calzada, que era el cap de llista, i Jaume Casademont, senador i diputat, també.

I això?

Els inicis de curs eren un moment delicat, i ministres i consellers patien pels titulars dels diaris. Soy, home d'una intel·ligència pràctica important, i sabent les crítiques que hi havia contra mi, va escriure al conseller per explicar-li com havien anat de bé aquells començaments de curs. Les queixes havien d'arribar a dalt, però allà es van quedar.

Fins que us vau fer militant.

Feia poc que m'havia casat amb en Salvador i estava domiciliada a Ribes de Freser, i quan hi havia reunions de partit ell hi anava com a militant i jo em quedava a casa. Però vaig entendre que si jo tenia un càrrec a la Generalitat i en Salvador es cuidava d'ajudar en l'àmbit local, jo hi volia col·laborar en agraïment a la confiança rebuda. Per això em vaig fer militant, per empatia amb la gent de Ribes. I sense que ningú em demanés mai res.

Com arribeu a consellera?

Jo havia estat anys en el Comissiónat d'Universitats i Recerca i vivíem una etapa en què hi havia una certa demanda social que hi hagués dones al govern, i el president Pujol em va demanar que anés a Benestar Social. Abans de mi, hi va haver Maria Eugènia Cuenca i Núria Gispert, i en el govern de 1999, va continuar Gispert, va entrar Carme Laura Gil a Ensenyament i el president Pujol em va demanar que anés a substituir el conseller Comas. En aquest sentit, hi va haver un canvi important en l'orientació política de la conselleria.

El conseller Comas era un home de partit.

S'havia esgotat el model Comas, que era el pare de la conselleria i tenia una oposició política molt forta. Tinc un gran record d'aquells quatre anys, amb un gran equip i un gran delegat a Girona, Josep Maria Solé, i també de Secretaria de Família, amb Anna Maria Geli, després rectora de la UdG. Sempre he procurat tenir equips mixtos, d'homes i dones, i gent que al llarg de la seva vida

«El judici pel 9-N i la inhabilitació van ser uns moments molt durs per la malaltia d'en Salvador. Vaig pensar en la presó»

>> Amb Carme Forcadell, Artur Mas, Francesc Homs, Joana Ortega i Jordi Sànchez durant una manifestació convocada per l'ANC el novembre del 2016.
Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. EL PUNT AVUI (ORIOL DURAN).

hagi ofert un servei públic a canvi de res: voluntariat, escoltisme... Vam promoure iniciatives com la primera llei de suport a les famílies, de la qual estic orgullosa.

Després, Artur Mas guanya les eleccions però no pot formar govern.

Passem a l'oposició durant set anys. Es decideix fer un govern a l'ombra i el president em demana que sigui ponent d'Educació al Parlament i consellera a l'ombra, amb els cinc consellers que van passar en els governs tripartits. I com a diputada gironina, em demana actuar a Banyoles, on havíem tingut una crisi política molt important i ens havíem quedat sense grup municipal. I d'aquella feina va sortir l'ajuntament actual, fet que m'enorgulleix.

Quan tornen a governar, us nomenen a Ensenyament.

Em vaig dir: «De mestra de Brunyola a consellera d'Ensenyament!». Però no em va venir de nou. En aquell període em trobo amb una relació magnífica amb el ministre Gabilondo, i després entra el PP i Wert, una persona que volia anul·lar les competències a les comunitats. El vaig acusar que volia espanyolitzar tots els nens catalans i va caure a la trampa. Va dir que sí. Donava per fet que l'escola catalana era la causant de l'independentisme.

Va ser una relació complicada, perquè és un home intel·ligent i culte,

però que desconeixia com es creen els relats i els estats d'opinió en el món educatiu. I menyspreava la realitat plurinacional. Va ser un estira-i-arronsa constant. Ell es pensava que a la Conferència Sectorial tot seria fàcil: 14 consellers del PP i 3 que no ho eren, els d'Andalusia, el País Basc i Catalunya. Però jo li portava sempre informes jurídics en defensa de les nostres competències perquè arribessin al Consell d'Estat, i es va haver d'empassar unes quantes coses de la LOMCE, com ara que els pares poguessin triar la llengua, un argument que el Tribunal Constitucional va acabar reconeixent que no era vàlid. Per mi és la batalla guanyada més important. No es pot triar la llengua a l'escola sense dividir els alumnes. I per a nosaltres, la màxima era no dividir mai els infants per raó de llengua: va costar però finalment vam guanyar. Teníem la raó i el convenciment de la bondat del model de l'escola catalana, la jurisprudència, la Llei de normalització lingüística i la gran complicitat dels ensenyants. Hi pot haver totes les lleis que vulguis, però quan tanques la porta de l'aula, qui mana és el mestre; per això és d'una importància vital el nivell formatiu dels docents.

Va ser una gran batalla.

També em sento orgullosa d'haver defensat la Llei d'educació al Parlament, pactada per govern i oposició, l'única així en tot el període democràtic a l'Estat espanyol, i que vaig pactar, com a diputada, amb el conseller Ernest Maragall, llavors al PSC, amb ERC i amb IC.

«Hi pot haver totes les lleis que vulguis, però quan tanques la porta de l'aula, qui mana és el mestre»

I després va arribar la consulta del 9-N.

Sí. Nosaltres la portàvem al programa electoral, que defensava el dret a decidir. Cal pensar que no teníem el suport ni del PSC ni d'ERC per fer el 9-N. Per

part de Madrid tot van ser caricatures: que seria una botifarrada, deien. En veure el president Mas que no podíem anar per la via dels ajuntaments perquè havien recorregut contra la Llei de consultes, em va demanar si em veia amb cor d'obrir els instituts com a seus pròpies de la Generalitat. I li vaig dir que sí. Que obriríem els instituts i tindríem un equip de milers de voluntaris. La col·laboració del sector docent i la comunitat educativa va ser magnífica a Girona, amb un magnífic delegat, Albert Bayot, i un gran equip de pares, exalumnes, professors... Es va organitzar amb molt de rigor procedimental.

Però va sorgir la compra dels ordinadors...

Podíem utilitzar els ordinadors de les escoles i posar-hi un programari, però això era crear disfuncions als centres. I com que teníem encarregats ordinadors nous, els vam fer servir. I aquest és el punt a què es van agafar per condemnar-nos.

Vau patir perquè us enviessin a la presó?

Sí, les acusacions eren de malversació —que comporta pena de presó—, prevaricació i desobediència, i al final el TSJC va entendre que no hi havia malversació. Després, en el decurs del judici es va desestimar la prevaricació i ens van condemnar per desobediència a penes d'inhabilitació. Vaig complir la meua a mitjan desembre del 2019. Vaig patir molt per si havia d'anar a la presó. Per la pèrdua de llibertat i perquè el meu marit, en Salvador, estava llavors molt delicat de salut i ho vivia amb patiment. De fet, amb Joana Ortega havíem parlat que triaríem, si calia, la presó de Figueres, i jo m'imaginava tornant a fer classes a gent adulta.

Però no tot es va acabar amb la inhabilitació.

Soraya ho va advertir. Van activar el Tribunal de Comptes, un organisme totalment controlat pel PP, i que ens va venir al darrere desmentint el que havia dit el Tribunal Superior de Justícia. Ens demanen més de cinc milions d'euros i ara, amb interessos, perquè evidentment vam recórrer contra la decisió al Tribunal Suprem, que està pendent d'admetre el recurs a tràmit. Havíem de dipositar una fiança, una part molt important de la qual la va cobrir la Caixa de Solidaritat, i per a la resta ens han embargat patrimoni personal. Amb el recurs, el que volem demostrar és que els set mil ordinadors són a les escoles i que, per tant, la Generalitat es beneficia d'una cosa que paguem uns particulars, per dir-ho d'alguna manera.

Patíeu i patiu.

El que em dol més és que va coincidir amb l'època de malaltia del meu marit i a mi em sabia greu per en Salvador, perquè patia molt per mi. Ara el patiment ja només és per mi, però em va saber molt de greu que no ho poguéu veure arreglat.

M'agradaria parlar del vostre casament amb Salvador Carrera.

Sí, el d'un solter conspicu i una persona divorciada. Ens coneixíem de Girona, però ens vam retrobar a Barcelona, vam congeniar i ens vam casar el 1990. Va ser una persona molt important per a mi, no només per l'estimació personal, sinó perquè ell va ser molt feliç amb el meu creixement polític i personal. I vull deixar-ho clar, mai em va intentar imposar el seu criteri i em va respectar sempre, i no és fàcil per a algú que ho havia estat tot en política —alcalde, president de la Diputació, diputat i senador— conviure amb una dona amb càrrec. Ho va saber portar de meravella. Tinc una anècdota divertida: quan vaig ser consellera de Benestar, el president Pujol em va agafar i per les característiques del càrrec, amb una agenda social molt

carregada, em va dir: «Digues-li a en Salvador que es va casar gran i que ha tornat a quedar solter!». Però ho vam saber combinar.

Què feu ara?

He intentat seguir l'exemple d'en Salvador i col·laboro amb diverses fundacions, com la de l'Enciclopèdia Catalana; l'Institut Guttmann contra la paràlisi cerebral, l'Associació de Gitanos Catalans i amb altres activitats relacionades amb el món de l'educació. I soc del Consell Assessor de la parròquia de Santa Anna, que dona suport als sensesostre.

Penseu en els presos i els exiliats?

Constantment. He fet visites a la presó i a l'exili, les dues coses cruels, injustes i d'una gran duresa i desproporció per fer una cosa tan simple com la de voler donar la veu al poble.